

заповнення свідоцтва та його наявності. Також умови тарифу обмежували користування ним для окремих категорій навчальних закладів. Право на проїзд за зменшеною вартістю квитків мали тільки державні, муніципальні та земські заклади освіти. Інші ж навчальні заклади могли отримати знижку у тому разі, якщо були внесені до спеціального переліку (А чи Б). Розширення кола суб'єктів, які мали право на пільговий проїзд відбулося в 1911 р. Відтоді під час здійснення подорожей ним могли скористатися учні всіх приватних гімназій, прогімназій та реальних училищ з правами державних навчальних закладів. Існував ліміт і на формування екскурсійної групи. Вона мала складатися лише з вихованців навчального закладу, зазначеного у свідоцтві. На так звані змішані екскурсії чинність тарифу поширилася з 22 січня 1915 р., а з 1 квітня того ж року – і на випускників початкових і середніх закладів освіти у літні місяці одразу після закінчення навчання. Утім можна констатувати, що зазначені вище преференції загалом суттєво розширили можливості закладів освіти для подорожування країною на далекі відстані, а особливо, для красєзнавчого туризму.

МИТНА ПОЛІТИКА УРЯДУ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ГАЛИЧИНИ ТА БУКОВИНИ У ПЕРІОД ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Орлик Світлана Владиславівна

*Центральноукраїнський національний технічний університет
(м. Кропивницький)*

Вторгнення російських військ на територію Галичини та Буковини у вересні 1914 р. поставило на порядок денний необхідність термінового вирішення прикордонно-митного питання, яке стосувалося доцільності існування довоєнних кордонів між Російською та Австро-Угорською імперіями. Розв'язання цієї проблеми мало не лише політичне, а й економічне значення.

Керуючись задекларованими вигаданими гаслами і власними хибними переконаннями у тому, що Галичина – “споконвічна російська територія”, і що вступ російських військ на ці землі – це “завершення формування російської території”, російська влада мала б сприяти негайній інтеграції Галичини в Російську імперію, зруйнувавши будь-які кордони між “братніми народами єдиної російської крові”. Тож за ходом наступу російських військ, митні установи, за розпорядженням військової влади, були евакуйовані з місць їхнього постійного перебування. З кордону була знята і його охорона – прикордонна сторожа. Проте такі поспішні дії російської армії, яка була осліплена військовими успіхами легкого вторгнення на територію Галичини, у подальшому були переглянуті з метою відновлення прикордонно-митного контролю.

Митну політику в даному регіоні було доручено розробляти Міністерству фінансів Російської імперії. Саме в його юрисдикції знаходилися питання стягнення митних зборів під час перетину кордонів з Російською імперією, проведення розрахунків щодо економічної доцільності, втрат від ліквідації/збереження митниць та прогнозування росту/зменшення торговельно-економічної активності між окупованою територією та Російською імперією.

У січні 1915 р. Рада міністрів розглянула подані Міністерством фінансів Правила щодо створення та діяльності російських митних органів в межах Галицького-Буковинського генерал-губернаторства, які 14 лютого 1915 р. були погоджені з імператором Миколою II. Цей Порядок до канцелярії військового генерал-губернатора Галичини було направлено лише в березні 1915 р. До м. Львова для створення та налагодження роботи митних установ було відряджено варшавського митного інспектора, дійсного статського радника п. Сабанева.

Даними Правилами було визначено структуру (штат та грошове забезпечення) митних органів, їхнє підпорядкування, завдання, функції, порядок пропуску та таврування вантажів для засвідчення факту справляння митних зборів з товарів, що вивозилися з названого генерал-губернаторства на територію внутрішніх губерній Російської імперії та відповідно порядок ввезення. Крім того, митниці Галичини та Буковини керувалися списками товарів, заборонених до ввезення або вивезення, які були затверджені міністром фінансів за погодженням з генерал-губернатором Галичини та Буковини. Стягнення мита та інших зборів здійснювалося за законодавством Російської імперії. Затримані контрабандні товари, котрі провозилися повз митниці, або товари, які приховувалися від митного контролю і були виявлені при митному огляді, конфіскувалися, про що складалася відповідна постанова. Конфісковані предмети, які могли використовуватися для потреб військового, санітарного або інших відомств, передавалися їм за належністю на підставі відповідної постанови митниці, інші товари підлягали знищенню.

Митники були зобов'язані наглядати за тим, щоб у проїжджаючих осіб були відповідні дозволи (перепустки) або посвідчення, які видавалися військовим генерал-губернатором, його помічником, губернаторами, начальником жандармського управління Галицької залізниці, губернаторами прикордонних з Галичиною губерній та начальником штабу Київського військового округу. У перепустках зазначалися термін та мета в'їзду. Рух людей територією Галичини та за її межі урегульовувався відповідними "Тимчасовими правилами щодо в'їзду осіб з губерній Російської імперії в Галичину, виїзду з Галичини та руху по території Галичини", затвердженими 11 листопада 1914 р. начальником постачання армій Південно-Західного фронту. Роз'яснення загального характеру щодо застосування правил функціонування митних органів в межах Галицько-Буковинського генерал-губернаторства надавалися генерал-губернатором за погодженням

з міністром фінансів. Спірні питання чи непорозуміння з пасажирями, візниками або адресатами товарів вирішувалися митним інспектором, представництво якого знаходилося у місті Львові. Скарги на постанови митного інспектора подавалися до міністра фінансів у місячний термін.

Таким чином, зі вступом російських військ в Галичину та Буковину імперська влада мала вирішити прикордонно-митну проблему: запровадити безперешкодний і безмитний рух товарів, або відновити старий порядок перетину кордону та обкладання митними зборами. Уповноваженим органом, який розробляв концепцію митної політики Російської імперії на окупованих територіях було Міністерство фінансів під керівництвом Петра Львовича Барка, який був ситуативно прихильником останнього варіанту. Тож розроблений Міністерством фінансів нормативний документ встановлював порядок створення (відновлення) на кордоні Російської імперії з окупованими територіями російських митних органів та конкретизував механізм митної процедури, акцентуючи увагу на адмініструванні та сплаті митних платежів.

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ МЕТАЛУ НА СХОДІ УКРАЇНИ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Синявська Лариса Іванівна

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(м. Черкаси)*

У роки промислового піднесення (1910–1914 рр.) темпи зростання виробництва металургійних заводів Сходу України, технічно найбільш оснащених, були нижчими, ніж по всій металургійній промисловості Російської імперії. Тоді як виплавка чавуну в регіоні збільшилася на 41%, відповідні загальноросійські показники становили 60%. Водночас його ціна зросла на 38,2%, а на уральській – на 27,4%, що зумовлювалося митним протекціонізмом. Практика казенних замовлень сприяла домінуванню невеликого кола підприємств на ринку металу, оскільки заводи, які не отримували державної підтримки, природно, не могли з ними конкурувати.

У роки Першої світової війни металургійні підприємства Сходу України в межах загальної мілітаризації економіки різко збільшили виконання замовлень, орієнтованих на потреби фронту. Ці підприємства мали досить високий технологічний рівень, що зумовлювалося особливостями формування ринку металу напередодні бойових дій.

Обмеження експортно-імпортних операцій в умовах Першої світової війни негативно вплинули на пропозицію металу та прокату на загальноросійському ринку. З початком війни через припинення імпорту й перебої